Welkom bij Werosignaal

Geachte mevrouw, geachte heer

Voor u ligt een eenvoudige uitgave die u de mogelijkheid biedt kennis te maken met *Werosignaal*.

Werosignaal bevat een waaier aan wereldoriënterende activiteiten die thematisch opgebouwd zijn en vulling geven aan de eindtermen en de leerplannen. De aangeboden thema's sluiten bovendien aan bij de taalmethode *Taalsignaal*. Het materiaal is echter zo ontworpen dat het los van deze methode kan worden gebruikt.

Deze informatiebrochure biedt u:
- een algemene kijk op *Werosignaal*,
- een overzicht van de inhouden van leerjaar 1 tot leerjaar 6.

Indien u reeds *Werosignaa*l gebruikt, biedt het overzicht van de inhouden u verschillende mogelijkheden.
- U kunt nagaan wat uw collega's aanboden.
- U merkt mogelijkheden om klasoverschrijdend te werken.
- U heeft een overzicht van de leerlijnen die in *Werosignaal* worden gevolgd.

We hopen dat u met deze informatiebrochure bij *Werosignaal* niet alleen een prettige kennismaking beleeft maar dat u er een handig werkinstrument bijkrijgt.

Met vriendelijke groeten

Philippe Hemelsoet
uitgever basisonderwijs

Neem ook een kijkje op **www.werosignaal.be**, de gebruikersgroep van *Werosignaal* op onze website. Hier vindt u extra informatie, documentatie en een forum om ervaringen en ideeën uit te wisselen.

Werosignaal: een kennismaking

In deze brochure schetsen we een beeld van hoe *Werosignaal* een antwoord biedt op de richtlijnen die aan het vak wereldoriëntatie verbonden zijn. Om *Werosignaal* in het geheel van die richtlijnen te situeren is het noodzakelijk te vertrekken vanuit het breedst mogelijke kader. Wereldoriëntatie staat, misschien nog meer dan andere leergebieden, niet los van zowat alle leerinhouden die in de basisschool hun plaats krijgen.

1 Situering vanuit de algemene uitgangspunten

Bron: 'Basisonderwijs: ontwikkelingsdoelen en eindtermen, decretale tekst en uitgangspunten
Vooraleer ons toe te spitsen op het leergebied wereldoriëntatie, raadplegen we de algemene uitgangspunten bij de eindtermen. Deze bieden aan de basisschool het kader waarbinnen het leergebied moet gezien worden. Hier volgt het antwoord op de vraag: 'Wat biedt de basisschool aan?'

1.1 Brede vorming

De basisschool wil
- een ruime basisvorming nastreven waarbij de persoonlijke ontplooiing centraal staat,
- een stevige fundering leggen voor verdere studie en goed functioneren in de maatschappij,
- verstandelijke vorming (cognitief), maar zeker ook houdingen en waarden bijbrengen (psychomotorisch en dynamisch-affectief),
- bijzondere aandacht hebben voor de sociale ontwikkeling.

1.2 Actief leren

Leerlingen én leerkracht zijn samen op zoek naar oplossingen, ervaringen, vaardigheden, inzichten… En dat willen ze toepassen in het dagelijkse leven. Daarom zijn een actieve betrokkenheid van de leerlingen en samenwerking essentieel als leerproces.

1.3 Zorg voor elke leerling

Basisbekwaamheden geven voor ieder kind is de eerste zorg, vandaar een onderwijsaanbod afgestemd op alle leerlingen. Elk kind heeft recht op dat minimum. Er dient rekening gehouden met de verschillen tussen kinderen.

1.4 Samenhang tussen de leergebieden

We bieden de werkelijkheid niet in gescheiden vakjes aan. Er is een horizontale samenhang tussen de vijf leergebieden (lichamelijke opvoeding, muzische vorming, taal, wiskunde, wereldoriëntatie) en hun verschillende onderwijsactiviteiten. Twee leergebiedoverschrijdende thema's (leren leren en sociale vaardigheden) krijgen ruime aandacht.
Er is een verticale samenhang die zorgt voor een vloeiende lijn in het leerproces. Een continuïteit die een vlotte aansluiting van leerinhouden over de leerjaren heen garandeert, van kleuterschool tot het einde van de leerplicht.

2 Hoe brengt Werosignaal dit in de praktijk?

2.1 Het doel van Werosignaal

Het doel van *Werosignaal* is hetzelfde als dat van het leergebied wereldoriëntatie. Kort geformuleerd: kinderen leren zichzelf en hun omgeving verder en diepgaander verkennen. Ze hebben daarbij interesse voor het leven van de mensen vroeger en nu, hier en elders. Ze staan open en hebben respect voor de natuur, de mens en de maatschappij. Ze willen vaardigheden verwerven om zelfstandig met informatie om te gaan.

2.2 Werosignaal, een methode?

Als onder een methode een handboek verstaan wordt dat men van A tot Z moet volgen, is *Werosignaal* geen methode. *Werosignaal* kan daarentegen wel een methode genoemd worden als men hiermee een breed en gevarieerd aanbod van wereldoriënterende activiteiten bedoelt. Gebaseerd op de richtlijnen voor effectief wereldoriënterend onderwijs, nodigt *Werosignaal* de leerlingen uit samen met de leerkracht op zoek te gaan naar de wereld waarin we leven. *Werosignaal* biedt een waaier van mogelijkheden aan, maar houdt ook rekening met de plaatselijke context, de eigen inbreng van de leerlingen en de aanvullingen door de leerkracht.

2.3 Werosignaal en Taalsignaal

Taalsignaal is een taalmethode voor de lagere school. Deze methode werkt thematisch. Rond een bepaald thema worden kinderen ertoe aangezet talig om te gaan met de werkelijkheid. De verschillende thema's lopen parallel met de thema's van *Werosignaal*. Zo is het mogelijk de verschillende activiteiten die de school aanbiedt te plaatsen binnen een zelfde context. Onderwijs wordt zo nog beter geënt op de leefwereld van de kinderen en de horizontale samenhang tussen de leergebieden wordt versterkt.
Waar het thema van *Taalsignaal* zich moeilijker leent tot wereldoriënterend onderwijs wordt gekozen voor een andere invulling. Ook wordt ervoor gewaakt dat herhaling van de onrechtstreeks reeds behandelde inhouden niet voorkomt.
Werosignaal kan echter ook onafhankelijk van *Taalsignaal* gebruikt worden. Hier heeft men dan niet de rijkdom van de horizontale samenhang tussen taal en wereldoriëntatie, maar het aanbod van wereldoriënterende activiteiten is alvast een rijkdom op zich.

2.4 Werosignaal en graadklassen

Werosignaal biedt voor de twee leerjaren binnen dezelfde graad grosso modo dezelfde thema's aan, zij het met een andere invulling. De leerkracht maakt een gefundeerde keuze binnen het aangeboden materiaal en biedt, gebruik makend van dezelfde thema's, het jaar daarop andere activiteiten aan. Zo wordt wereldoriëntatie mogelijk binnen de graadklas, zonder in herhaling te vallen en zonder de eigenheid van de graadklas te ondermijnen. Hierbij moet wel gesteld dat voor sommige cursorische lessen de geplande activiteiten in het desbetreffende leerjaar hun plaats moeten krijgen. Deze lessen situeren zich vooral in de domeinen tijd, ruimte en in mindere mate natuur.
Het overzicht van de inhouden dat u verder in deze brochure vindt, kan hiervoor een hulpmiddel zijn.

2.5 Integratie van de educaties

Werosignaal biedt evenzeer de mogelijkheid te beantwoorden aan de noden van de huidige maatschappij. Veiligheid, verkeer, milieu, gezondheid, mensenrechten…krijgen binnen het aanbod aan activiteiten ruim de plaats die ze verdienen, telkens in een wereldoriënterend perspectief. Deze verschillende educaties kunnen immers ook hier niet los staan van het grotere geheel.

3 Didactische aanpak

3.1 Vaardigheden en leerinhouden

De kinderen leren over iets, doen kennis en inzichten op. De activiteiten van *Werosignaal* bieden echter meer. Leerlingen worden actief betrokken bij het op zoek gaan naar kennis en inzichten. Hierbij wordt beroep gedaan op nieuwe of al verworven vaardigheden en wordt grote aandacht besteed aan het leren omgaan met de verschillende elementen die zijn onderweg ontmoeten. Attitudevorming en het ontwikkelen van productieve vaardigheden staan centraal. Van kennen naar kunnen!
Het spreekt dan ook vanzelf dat elementen zoals 'leren leren' en 'sociale vaardigheden' ruim aan bod komen. Bij het 'leren leren' hebben we vooral aandacht voor het gebruiken van verschillende informatiebronnen, het oplossen van problemen, het verwerken van losstaande gegevens tot samenhangende informatie en het nadenken over wat ze doen, denken en voelen.
Bij 'sociale vaardigheden' denken we vooral aan relatiewijzen, gesprekconventies, samenwerking en overleg. Een goed gesprek kunnen voeren en samenwerken met elkaar zijn twee onmisbare vaardigheden in de wereld van vandaag.

Voor deze vakoverschrijdende leergebieden bewandelen we vaak een dubbele weg. Zo zijn in groepswerken e.d. sociale vaardigheden niet weg te denken en komen ze impliciet aan bod. In andere activiteiten wordt dan expliciet rond deze vaardigheden gewerkt.

3.2 Een krachtige leeromgeving

Werosignaal geeft een ruim aanbod van sterk uitdagende activiteiten en gevarieerde werkvormen. Zo krijgen de leerlingen veel doe-activiteiten voorgeschoteld waarbij ze hun leefwereld kunnen onderzoeken en experimenteren. Vanuit hun directe ervaringswereld worden ze geconfronteerd met het oplossen van uitdagende en boeiende probleemsituaties. De kern van de activiteit in de handleiding laat de leerlingen de wereld ervaren. De verwerking van de activiteit is vaak het einde van dit proces in de vorm van vastzetting of besluitvorming. Enkel op deze plaats komen de werkbladen aan bod. Voordien dienen, in enkele gevallen, de werkbladen als een van de vele informatiebronnen die kunnen worden gehanteerd.

3.3 Vooral thematisch, soms cursorisch

Werosignaal kiest voor thema's die de werkelijkheid vanuit verschillende invalshoeken en standpunten belichten. Vanuit deze multiperspectiviteit zijn de leerinhouden van de vroegere zaakvakken geïntegreerd in de activiteiten. Daarbij wordt aandacht geschonken aan recente fundamentele uitgangspunten en didactische principes rond wereldoriënterend onderwijs. Bovendien wordt ruimte gelaten voor de plaatselijke schoolcontext, voor exploratie door de leerlingen en voor mogelijke aanvullingen door de leerkracht. Zo sluit *Werosignaal* aan bij de geest van de eindtermen en de leerplannen.
Werosignaal werkt thematisch waar het kan, cursorisch waar het moet. Voor verschillende domeinen of bestaansdimensies is een logische opbouw noodzakelijk. Kaartbegrip, tijdsindeling… zijn elementen die niet anders dan cursorisch kunnen worden aangebracht.

3.4 Vormen van differentiatie

In *Werosignaal* is veel aandacht besteed aan een gevarieerd aanbod van werk- en organisatievormen (leeruitstap, kringgesprek, interview, vieringen, rollenspel…). Het aanbod draagt ertoe bij de werkelijkheid vanuit verschillende gezichtspunten te benaderen. De leerlingen laten kiezen uit dat aanbod is een eerste vorm van differentiatie. Iedere leerling in de klasgroep wordt op die manier, met zijn mogelijkheden en beperkingen, aangezet mee te denken, mee te voelen en mee te doen.
Bij het aanbieden van de werkvormen wordt ook de haalbaarheid in de klas bewaakt en rekening gehouden met de interesse van de leerlingen. Soms wordt een activiteit aangereikt die een grotere organisatie vereist, maar ook dan wordt altijd een alternatief aangeboden. Op die manier blijven de activiteiten van *Werosignaal* haalbaar in de klas.
Een haalbare gradatie in tempo en doel, basisvaardigheden en moeilijkere opdrachten biedt ook kansen tot differentiatie. Differentiatie hoeft niet altijd uit te monden in afzonderlijke oefeningen of taken aan te bieden. Differentiatie is immers ook het appreciëren van de leerling in zijn zoektocht, met zijn mogelijkheden en beperkingen.

3.5 Open en gesloten evaluatievormen

Werosignaal biedt heel wat mogelijkheden om te evalueren. Naast de traditionele toetsen (productevaluatie), wordt nagenoeg iedere activiteit voorzien van een onderdeel dat de leerkracht toelaat het proces te evalueren. Het evalueren wordt dus niet beperkt tot de toets-op-punten maar biedt ook andere evaluatiemethoden aan zoals observaties in levensechte situaties, gesprekken, werkstukken, spel, tentoonstelling, viering, zelfevaluatie…
Naast de inhoudelijke evaluaties worden dus ook de verworven vaardigheden geëvalueerd.

3.6 Meenemertjes

De leerlingen worden aangezet zelf op ontdekking te gaan. Voor sommige leerlingen is het dan moeilijk te onderscheiden waar de hoofd- en bijzaken liggen. Om dit bij de leerling scherp te stellen, is vanaf het derde leerjaar bij elk thema een 'Meenemertje' voorzien. Het biedt de mogelijkheid aan de leerlingen om de belangrijkste inzichten en vaardigheden door een gevarieerde oefening te herhalen. Het kan dienst doen als huistaak, als zelfstandig werk of als voorbereiding op een toets of als alternatieve vorm van zelfevaluatie: 'Wat heb ik geleerd?'

4 De leermiddelen

4.1 Handleiding

De handleiding voor de leerkracht vormt de basis van elke activiteit. Per thema vind je de inhoudsopgave van de aangeboden activiteiten. Af en toe vind je hier ook een handige tip voor een uitstap of een klasbezoek of andere relevante informatie.

Per activiteit vind je de volgende onderdelen.

- *Doelen*
  De doelenlijst is zo kort mogelijk gehouden. Heel wat attitudes en vaardigheden komen aan bod, maar worden niet telkens herhaald. Enkel de hoofddoelen die we met de activiteit willen bereiken, worden genoteerd.
- *Materiaal*
  De materialenlijst (met verwijzingen naar kopieer- en werkbladen) geeft aan welk materiaal (klassikaal en individueel) noodzakelijk is om de volledige activiteit in de klas te realiseren.
- *Vooraf*
  Hier lees je wat je best vooraf klaarmaakt of opzoekt om de activiteit vlot te laten verlopen. Vaak verwijst men ook naar een voortaak voor de leerlingen.
- *Lesverloop*
  - *Inleiding*: een instap, een aanknoping, een invalshoek… die de leerlingen de kans geeft te groeien in het aanbod
  - *Kern*: de essentie van de activiteit
  - *Verwerking*: een inoefening, een toepassing, een vastzetting, een besluit…
  - *Evaluatie*: een 'andere' evaluatievorm die je toelaat het leerproces (het kennen en het kunnen) van de leerlingen te observeren
  - *Slot*: een doordenkertje, een speelse afsluiter, een suggestie…
  - Vaak vind je ook een (creatieve) tip, achtergrondinformatie, correctiesleutels…

4.2 De kopieerbladen

De kopieerbladen vind je bij de handleiding. De handleiding is geperforeerd, de kopieerbladen zijn dit niet (ten behoeve van een duidelijke kopie). De kopieerbladen zijn een aanbod van bladen die niet noodzakelijk klassikaal moeten worden gebruikt. Je vindt er klassikale platen, opdrachten voor groepswerk, bladen om te verknippen… Ook de toetsen vind je hierin terug.

4.3 De werkbladen

De werkbladen kunnen door de leerlingen gemakkelijk losgemaakt worden. Op die manier kunnen de werkbladen een plaats krijgen in de map van de leerlingen. De leerkracht kan zo, indien gewenst, vrij omspringen met de volgorde van de thema's en gemakkelijk de werkbladen (laten) aanvullen met bijkomend of ander materiaal.

5 Werosignaal en nieuwe media

De computer, cd-roms en het internet zijn nog moeilijk weg te denken uit het onderwijs. Ze bieden inderdaad een venster op de wereld en bewijzen zeker hun nut voor het wereldoriënterend onderwijs, al was het maar als een van de vele bronnen die ons van dienst kunnen zijn om de inhouden in de klas te brengen.
In de handleiding van *Werosignaal* vind je vaak verwijzingen naar de nieuwe media als mogelijk bronnenmateriaal. Toch hebben we er voor gewaakt de handleiding niet te overladen met allerlei internetadressen of softwarepakketten. Net zomin als we een lijst voorzien met aanvullend beschikbaar documentatiemateriaal. Het is immers zo dat lijsten met internetadressen en allerlei andere opgaven van interessant materiaal een tijdelijk karakter hebben. Op het moment dat je het nodig hebt, werkt het adres niet meer of is het materiaal niet meer verkrijgbaar. Dit werkt soms frustrerend in de klaspraktijk. Daarom hebben we op de website van Wolters Plantyn een gebruikersgroep voor *Werosignaal* opgestart. De gebruikersgroep biedt de mogelijkheid om achtergrondinformatie en allerlei lijsten met hulpmiddelen aan te bieden en om met u, als gebruiker van de methode, in communicatie te treden. Via http://www.werosignaal.be gaat u rechtstreeks naar de gebruikersgroep.

Werosignaal: inhouden

1ste leerjaar

Thema 1 Ik en jij en wij

Kennismaking met zichzelf en de klasgenoten
Leefregels vastleggen, klasafspraken maken
Tijdsbeleving: jarig zijn
Verkenning van de klasruimte en de school

Thema 2 In de klas

Het weekverloop, de weekkalender
Kennismaking met nieuwe schoolbenodigdheden
Klasopbouw met maquette: oriënteren
Van maquette naar plattegrond
De eigen klas inrichten
Hoekenwerk

Thema 3 Fruit is lekker

Waarnemen van fruit: leeruitstap
Herkomst van bekende fruitsoorten
Kritisch omgaan met reclame
Fruitbereidingen maken: gezonde voeding
Een fruitbeurs voor iedereen

Thema 4 Herfst

Natuurbeleving: herfstverschijnselen
Seizoenswisseling beleven: herfstwandeling
Kenmerken van flora (herfstvruchten) en fauna (overwinteren) in de herfst
Weerwaarnemingen en weerkalender
Verwerkingsmoment: schimmenspel

Thema 5 Kunstgrepen

Expressie-activiteiten als aanzet tot actieve kunstbeschouwing:
- het grafisch werk van Paul Klee
- lichaamskunst: beweging, dans
- een eigen kunstwerk creëren (Edvard Munch, Andy Warhol, René Magritte)

Thema 6 Mijn poes of zo…

Huisdieren herkennen en beschrijven in ontdekhoeken
Aanpassing van huisdieren aan hun levenswijze: lichaamsbouw, voeding
Verzorging en hygiëne van huisdieren
Poppenspel over huisdieren

2de leerjaar

Thema 1 Ieder is anders

Zich voorstellen, laten zien wat ze kunnen
Elkaar leren kennen
Een verjaardagskalender opstellen
Tijdsbeleving: van baby tot schoolkind

Thema 2 Op school en thuis

Oriëntatieoefeningen in school en klas
Maquette en plattegrond van de klas
Het schoolgerei benoemen
Spelen voor op de speelplaats
Eigen huis en adres voorstellen
De doorsnede van een huis
Gezin en familie, stamboom

Thema 3 Fruit… gezondheid

Naar de fruitwinkel, fruit kopen
Fruitwaarneming: het fruitwagentje
Natuurwaarneming: van bloesem tot appel
Gezondheidseducatie: een appel snoepen
Vruchten: met pitten, met een steen
Exotisch fruit

Thema 4 Zorg voor het bos, zorg ook voor… dieren.

Natuurwaarneming in het bos
Natuurexploratie: bomen en bladeren, herfstvruchten, paddestoelen
Natuurbehoud: de jager, de jacht
Dieren in de herfst
Synthese en quiz

Thema 5 Wie zoekt… die vindt: de feestdagen van november

Ervaringen en gevoelens rond 'dood'
Betekenis van Allerheiligen, Allerzielen, wapenstilstand
Kennismaking met het vorstenhuis

Thema 6 Wat een weer

Het weerbericht, weersvoorspellingen
Weersverschijnselen: regen en wind
Het ontstaan van een regenboog
Werken met een weerthermometer
De weerkalender opbouwen
Weerspreuken en zegswijzen
Poppenspel over zon, wind, onweer

1ste leerjaar

Thema 7 Speel je mee?

Aftelkalender, opbouwtekening
Speelgoed rubriceren
Spelen in andere landen en culturen
Speelgoed van vroeger en nu
Veiligheid en spelen: rollenspel

Thema 8 Feest!

Tijdbeleving: zich klaarmaken voor het feest
Zelf een feest in de klas organiseren

Thema 9 Diertjes in de winter

Natuurbeleving: op stap in de winter
Vogels en andere dieren in de winter
Weerwaarnemingen op de weerkalender
Mensen in de winter: verwarming, verlichting, kleding…

Thema 10 Er was eens…

Een sprookje vertellen en beleven
Gevoelens herkennen bij sprookjes
De structuur, de hoofdfiguren herkennen
Kennismaking met verschillende sprookjes
De tijdsdimensie 'vroeger' in sprookjes
Afsluitende beleving: een sprookjesfeest

Thema 11 Mijn dag

De gebeurtenissen van een dag: lineair verloop
Dagverloop in klokvorm
Dag en nacht
Tijdsbegrippen
De maanden van het jaar
De seizoenen, de maanden en hun dagen (de jaarklok)
De jaarkalender, soorten kalenders

Thema 12 Lachen is gezond!

Pantomime: vreugde herkennen en uiten
Emoties herkennen in stripverhalen
Verschillende communicatievormen in strips
Een circusnummer uitwerken
Optreden, stoet of voorstelling

2de leerjaar

Thema 7 Speel een spel.

Sinterklaas…
Reclame rond speelgoed
Speelgoed sorteren
Poppenspel rond Sinterklaas
Samen spelen

Thema 8 Feest van oud naar nieuw

Kerstmis beleven: versieringen, kerstwensen, kersttoneel, kerstfeest…
Nieuwjaar op de maandkalender

Thema 9 Ieder heeft een huis.

Natuurbeleving: winterwandeling
Tijdsbeleving: de winter op de kalender
Weerwaarneming: sneeuw en ijs
Bewoningsvormen van mens en dier
Winterquiz en bewegingsspel

Thema 10 Als je bang bent…

Eigen gevoelens uiten
Gevoelens bespreken: blij, bang, boos
Situaties gevoelsmatig beoordelen
Rollenspel: eigen verlangens en wensen

Thema 11 Van tijd tot tijd

De dagen van de week
Tijdsbegrippen: eergisteren, gisteren, vandaag, morgen, overmorgen
Van weekkalender naar weekklok

Thema 12 Kleden en verkleden

Hoe kleed ik me? Eigen kleding observeren
Meegebrachte kleding sorteren en benoemen
Uniform, beroepskleding
De dieren en hun huid
Verkleden en schminken
De betekenis van carnaval
Een modeshow organiseren
Dramatiseren: dierencarnaval
Een fototoestel maken

1ste leerjaar

Thema 13 Te koop
Verschil tussen kopen en verkopen
Omgaan met echt geld
Winkelbezoek
Inoefenen in de klaswinkel
Kritische houding tegenover reclame
Zelf een reclamecampagne maken

Thema 14 Heel de week
Leerlijn tijdsbeleving (vervolg thema 11)
Tijdsbesef ontwikkelen
Tijdsindeling van de week gevoelsmatig
Weekkalender opbouwen en oefenen
Begrippen 'vandaag, morgen, gisteren'

Thema 15 Alles leeft!
Een chocoladefeest (rond snoep)
Tandhygiëne
Verschillende soorten klokken
Eieren
Lentebloeiers
Weerwaarneming in de lente

Thema 16 Veilig op straat
Gevaarlijke situaties thuis en op school
Veiligheid in de omgeving van de school
Oefenen in reële verkeerssituaties
Verkeerstekens en verkeersregels
Wie helpt in het verkeer
Hoffelijkheid in het verkeer

Thema 17 Wat groeit daar?
Bezoek aan de groentewinkel
Maken van groentesoep
Welke diertjes leven in de Moestuin?
Werken in de tuin
Zaaien en planten
Aanleggen van een bloemenverzameling

Thema 18 Dieren in een park
Op bezoek in een dierenpark (schoolreis)
Dieren in gevangenschap
Kijken naar wilde dieren
Zeezoogdieren: de dolfijn
Zoekspel rond dieren

2de leerjaar

Thema 13 Is dat echt…?
Dromen, wensdromen, nachtmerries…
Bibliotheekbezoek: sprookjesboeken
Sprookjes rubriceren en bespreken
Een sprookjesspel rond sprookjesfiguren
Toneel spelen i.v.m. sprookjes
Een sprookjesquiz
Prentenboek: Platvoetje
Poppenspel: de kikkerkoning

Thema 14 Joepie… weekend!
De dagindeling van een weekend
Soorten hobby's voorstellen
Uitstapjes in het weekend

Thema 15 Nieuw leven overal
De lente: gevoelens verwoorden
Jonge dieren en hun familie
Van ei tot kuiken
Van kikkerdril tot kikker
Werken in de tuin: tuingereedschap
Een minituintje in de klas
Lentebloemen herkennen en benoemen
Zalig paasfeest!

Thema 16 Veilig op stap
Afspraken allerlei, verkeersafspraken
Verkeersgedrag van de voetganger
Een veilige fiets: fietsonderdelen
Fietsvaardigheden inoefenen op parcours
Veiligheid en spelen buitenshuis
Veiligheid als passagier in de auto
Veilig de straat oversteken
Kennis van belangrijke verkeersborden

Thema 17 Netjes, niet netjes
De soorten vervuiling, natuurbehoud
Soorten afval herkennen en sorteren
Bezoek aan het containerpark
Begrippen i.v.m. afval en afvalverwerking
Papier recycleren
Affiches en spandoeken maken: milieubehoud

Thema 18 Zie je me, hoor je me?
Experimenten i.v.m. het zien en de ogen
Geluiden opsommen en ontcijferen
Telefoongesprekken
Een brief schrijven
Televisiekijken: gedrag, voor- en nadelen
Strips bekijken, bespreken, ontcijferen

1ste leerjaar

Thema 19 Kijk eens wat ik kan!

Met eenvoudig constructiemateriaal knutselen
Nieuwe dingen maken

Thema 20 Vakantie

Suggesties en nuttige tips om de vakantie aangenaam en zinvol door te brengen

2de leerjaar

Thema 19 Erop uit!

Vakantie: plannen en herinneringen
Een reisfolder lezen, maken, voorstellen,...
Herinneringen uit het tweede leerjaar

Thema 20 Op het podium

Kinderatelier: screentest, werkverdeling, werkvormen kiezen, werkplan opstellen, uitwerken, voorstellen, beoordelen…

3de leerjaar

Thema 1 Mijn nieuwe vrienden

Zichzelf voorstellen
Oriënteren in de klas en op de plattegrond
De klas inrichten
Windroos, windstreken en plattegrond
Pictogrammen interpreteren en ontwerpen
Een legenda op plattegrond interpreteren

Thema 2 In de buurt

Leerwandeling: op verkenning in de buurt
De leefbaarheid van de buurt beoordelen
Verschillende woonvormen in de buurt
Straatnamen
Het welzijn van de buurt: beroepen
Een buurtspel

Thema 3 Alles wordt anders

Natuurwaarnemingen
Tijdsbeleving: dagen, maanden, seizoenen
Herfst: zaden, vruchten, bladeren
Spinnen en spinnenweb bekijken
Weerwaarnemingen, weerelementen
Zelf ontwerpen van weertoestellen
Gevoelens rond herfstkleuren, expressie

Thema 4 Klavertjevier

Over groeien en eten, de maaltijdschijf
Reclame voor voedsel beoordelen en ontwerpen
Kennismaking met het werk van de bakker
Van graan tot brood
Op restaurant, tafelmanieren
Zelf eten maken en opdienen

Thema 5 (V)aardig met elkaar

Sociale vaardigheden:
- leiden en volgen
- tonen en bewonderen
- zorgen en genieten
- vasthouden en loslaten
- aanvallen en verdedigen

Thema 6 Alles te koop!

Leerwandeling: boodschappen doen
Soorten winkels, beroepen
Van aardappel tot zakje chips
Winkelgegevens analyseren
Reclamefolders beoordelen
Het gedrag van de verkoper en van de klant
Een verkoopbeurs organiseren

4de leerjaar

Thema 1 Nieuw in de klas

Verwachtingen en gevoelens uiten
Kennismaking nieuw schoolmateriaal
Leercontract, schoolreglement
Jaartallen en levenslijnen op een tijdlijn
Het schoolleven vroeger en nu
Verkeerseducatie: veiligheid van de fietser
Behendigheidsproeven op de fiets

Thema 2 Uit de buurt

De buurt door de jaren heen, tijdsbeleving
Sporen van vroeger in de buurt: historische elementen
Diensten en taken van de gemeente
Rollenspel: wijkraad spelen

Thema 3 Katten spinnen

Weerwaarneming, weervoorspelling
Verkeersveiligheid in de herfst
Afvalverwerkers in de natuur: paddestoel
Milieuzorg: omgaan met afval
Identiteitskaarten van dieren
Natuurwaarneming: herfstverschijnselen

Thema 4 Etenstijd

Gezonde voeding, de maaltijdschijf
Gezond ontbijten in de klas
Informatie van voeding op de verpakking
Voedsel en eetgewoonten, vroeger en nu
Voedsel uit andere landen
Voedselketens in de natuur

Thema 5 (V)aardig met elkaar

Waarden en normen van groepswerk
Samenleving: verschillende groepen
Leiderschap en afspraken in de groep
Rechten en plichten, groepsregels

Thema 6 Handel en wandel

Reclameboodschappen beoordelen
Prijsaanduidingen interpreteren
Verkooptechnieken
Informatie op de verpakking
Milieuvriendelijke producten
Van ruilhandel tot betaalkaarten

3de leerjaar

Thema 7 Vrije tijd, toffe tijd

Werktijd en speeltijd, vrijetijdsbesteding
Soorten spelletjes, eigen spelgedrag
Ideeën verzamelen tegen verveling
Een hobby voorstellen
Hoe speelvriendelijk is de school, de buurt?
Met speelgoed spelen en speelgoed beoordelen

Thema 8 Feesten

Soorten feesten en hun betekenis
Een feest organiseren en voorbereiden
Uitbouw van een kerstfeest
Hapjes en drankjes klaarmaken
Het feest samen beleven

Thema 9 Onder één dak

Confrontatie met verschillende woonopvattingen
Een tijdelijk onderdak: woonsituaties beoordelen
Woonplaatsen van dieren
De voederplank en het nestkastje
Woon- en leefomstandigheden in de wereld
De woning van de toekomst

Thema 10 Op je gezondheid

Uiterlijke lichaamskenmerken
Eenvoudige lichaamsproeven i.v.m. gezondheid
Gevoelens rond ziek zijn
Het beroep van dokter
Een ziekenboek maken
Sport en spel… en gezondheid
Leven met een handicap

Thema 11 Kunstig

Kleuren: waarnemen, mengen en associaties
Ruimte en vorm, driedimensionale kunst
Kunst maken: kleur, vorm, ruimte en materiaal
Tentoonstelling

Thema 12 Niet moeten, maar mogen

Kennismaking met beroepen
Voor- en nadelen van beroepen, beroepskeuze
Arbeidsomstandigheden vroeger, tijdlijn
Verdwenen, zeldzame en nieuwe beroepen
Taken van onze koning
Ploegenarbeid, nachtwerk

4de leerjaar

Thema 7 Ik wou dat ik twee hondjes was…

Iedereen speelt: voorbeelden en getuigen
Beroepen met een speelelement
Vrije tijd voor kinderen: hier en elders
Spelen en speelgoed: vroeger en nu
Talentenhappening: spelen moet je doen!

Thema 8 Jaar uit… jaar in…

Mening over feesten, soorten feesten
Feesten op een jaarband plaatsen
Feesten in andere culturen
Kerstfeest/joelfeest vieren

Thema 9 Anders wonen

Grondplannen van een interieur
Woonvormen en comfort: vroeger en nu
Mensen met 'andere' woonvormen
Leefomstandigheden van daklozen

Thema 10 Sprookjes

Kenmerken van een sprookje
Een sprookje vertellen, uitbeelden
De historische betekenis van heksen
Gebruiksvoorwerpen van vroeger
Uivindingen van vroeger
Volkse namen en uitspraken, bijgeloof
Historische kijk op volksverhalen

Thema 11 Kunstig

Beeldende kunst waarnemen
Museumbezoek
Kunstreproducties in de klas
Bezoek aan een kunstenaar
Kennismaking met historische kunstenaars

Thema 12 Met hoofd en handen

Meningen over werken en arbeidssituaties
Werksituaties hier en elders in de wereld
Werken bij ons, vroeger en nu
Evolutie van de arbeid: vanaf de tijd van de grootouders tot nu
Arbeid in de toekomst

3de leerjaar

Thema 13 Over boeken

Leesgedrag van de leerlingen: enquête
Bezoek aan de bibliotheek, interview met de bibliothecaris
De gegevens op een boek verwoorden
Medewerkers bij het ontstaan van een boek
Een auteur uitnodigen in de klas

Thema 14 Elke dag een journaal

De structuur van het radiojournaal
Reclameboodschappen analyseren en zelf maken
Een eigen journaal: weerbericht en inleiding tot het nieuws
De hoofdpunten van het radionieuws
Een eigen journaal maken

Thema 15 Wegen en bewegen

Beroepen en verkeer
Hulpverlenende beroepen in het verkeer
Leeruitstap naar een hulpverlenend centrum
De zwakke weggebruiker: voetganger, fietser…
Verkeersongevallen en hun slachtoffers
Hoe kan het verkeer veiliger?
De grote verkeersquiz
Het verkeersgedrag beoordelen: verkeersactie

Thema 16 Tussen wolken en water

De natuur: voor of tegen?
Natuurvriendelijke elementen en natuurvervuiling in de schoolbuurt
Natuurexploratie: alles over vlinders
Over afval: produceren, sorteren en ophalen
Wat gebeurt er met het ingezamelde afval?
Een gezelschapsspel over de natuur

Thema 17 Veelsprekerij

Communicatie ervaren: rollenspel
Taal ervaren als hét communicatiemiddel
Communicatiemiddelen die een afstand overbruggen
De ontwikkeling van de geschreven taal
Van beeldschrift tot boekdrukkunst
Kennismaking met de postbode en de werking van de post
Geluiden waarnemen en benoemen
Slechthorenden en hun communicatie

4de leerjaar

Thema 13 Energie-rijk?

Proeven uitvoeren in verband met energie
De verschillende energievormen
Een voorbeeld van energie: centrale verwarming
Energie kost geld, besparen op energie

Thema 14 De krant

Opbouw van een krant, de lay-out, de rubrieken
De weg van het nieuws: van redactie tot lezer
Soorten papier, papierverbruik
Een klaskrant maken

Thema 15 Schuif eens wat op

Vervoersmogelijkheden: te land, ter zee, in de lucht
Gevolgen van het verkeer voor het milieu
Verkeersagressie en hoffelijkheid
Het fileprobleem, de verkeersknooppunten
Kaartbegrip: de wegenkaart hanteren

Thema 16 Waterwerk

Water: belang, verbruik, verspilling, prijs
De kringloop van het water
De waterloop: van bron tot monding
Proeven: de kwaliteit van het water, waterzuivering
Leven en werken van de binnenschipper
Kaartbegrip: waterlopen van België
Belang van water in derdewereldlanden
Een gezelschapsspel over het water

Thema 17 Media… gek?!

Informatieverwerkende apparaten
Tv-kijkend gedrag: enquête
Sprekende beelden: foto's
Beeldtaal analyseren
Logo's herkennen en ontwerpen
Blinden, slechtzienden en hun problemen

3de leerjaar

Thema 18 Het doek gaat op

Kennismaking met het toneel
Van een gedicht een toneelstuk maken
Het toneelstuk inoefenen: repetitietijd
Kleding en rekwisieten: het materiaal
Het toneelstuk opvoeren

Thema 19 Mee met de knapzak

De belangrijke toeristische troeven van de eigen streek
Toeristische folders van de eigen streek
Een daguitstap: naar de zee
Reizigers en hun doen en laten
De grote toeristenquiz: individueel en in groep

Thema 20 Niets moet, veel mag

Accenten uit het derde leerjaar evalueren
Een demonstratie voorbereiden voor het tweede leerjaar
Het tweede leerjaar op bezoek
Op bezoek in het vierde leerjaar

4de leerjaar

Thema 18 Applaus

Theatervormen: mime, schimmenspel, poppenkast, rappen, toneel, vertellen…
Een theatervorm kiezen en uitwerken
De voorstelling zelf

Thema 19 Zo rijk zijn wij!

België: gewoonten, specialiteiten, personen, steden, streken, provincies…
België voorstellen: een affiche maken
Een stukje België aan de klas voorstellen
Reizen: reisformules, reisbrochures
Een reis plannen en uitwerken

Thema 20 Boeken dicht…en wegwezen!

Accenten uit het vierde leerjaar evalueren
Een demonstratie voorbereiden voor het derde leerjaar
Het derde leerjaar op bezoek
Op bezoek in het vijfde leerjaar

5de leerjaar

Thema 1 Klaar voor de start

Zichzelf voorstellen en leren kennen
Klasafspraken maken, klasregels opstellen
De eigen klas inrichten, een plan tekenen
Leefregels beoordelen
Verkeerseducatie: veiligheid van de voetganger
Tijdsbesef: de levenslijn op een tijdlijn, een eigen stamboom opstellen

Thema 2 Over het muurtje

Man en vrouw: anders en toch niet
Lichaamskenmerken, hygiëne en verzorging
Levenswijze van leeftijdgenoten
De rechten van het kind
Omgaan met andersvaliden
Tijd: de eeuwenband en de getallentijdlijn

Thema 3 Puur natuur

Kennismaking met de eigen streek
De provincies en gewesten van België
Een weerbericht interpreteren
De weersituatie meten en beschrijven
Biotopen in de omgeving
Identiteitskaart voor planten

Thema 4 Jong en minder jong

De sociale relatie tussen jong en oud
Bezoek aan een rust- en verzorgingstehuis voor bejaarden
De vergrijzing van de bevolking
Aanbrengen van de tijdband: de eigen tijd en de oudste tijden

Thema 5 Kunstig

Museumbezoek
Afbeeldingen van moderne schilderkunst beschouwen: Monet, Matisse, Picasso, Magritte
Een tentoonstelling organiseren

Thema 6 Een goed gevoel

Sociaal-emotionele vorming
Omgaan met eigen gevoelens en gedragingen
Omgangsvormen, leefregels en afspraken
Europese geschiedenis: de tijd van Grieken en Romeinen, de tijd van burchten en steden

Thema 7 Zappen…?

Het medium 'televisie': kijkgedrag en programmakeuze
Alternatieven voor tv-kijken
Zelf een tv-opname maken
Europese geschiedenis: de tijd van vorsten en ontdekkingen en de tijd van de volkeren

6de leerjaar

Thema 1 Goed begonnen…

Zich aan elkaar voorstellen
School- en leefregels afspreken
De eigen school voorstellen
Verschillende groepen in de samenleving
Verkeerseducatie: veiligheid van de fietser

Thema 2 Elders, anders

Leefwijze van kinderen over de hele wereld
Een reisfolder samenstellen
Multicultureel samenleven
Migratie: oorzaken en gevolgen
Handel van rijke en arme landen, ontwikkelingslanden

Thema 3 Natuur eerst

Watervervuiling in de buurt onderzoeken
Milieuproblematiek op wereldniveau
Voedselketen, voedselpiramide
Het klimaat op aarde
Kosmos zonder grenzen: aarde, maan, zon

Thema 4 Lief zijn voor het leven

Medische voorzieningen in de omgeving
Bezoek aan een ziekenhuis, bezoek van een ambulancier
Vergrijzing in België en de Europese Unie
De werking van het Rode Kruis
De geneeskunde vroeger en nu

Thema 5 kunst in de klas

Westerse schilderkunst doorheen de tijd
Zelf een schilderij creëren
Een tentoonstelling organiseren

Thema 6 Wie begrijpt me?

Sociaal-emotionele vorming
Omgaan met gevoelens en gedragingen
Eigen emoties verwoorden
Menselijke waarden
Vaardigheden voor sociale weerbaarheid

Thema 7 De computer spreekt

Moderne communicatiemiddelen
De ontwikkeling van de communicatie
De werking van het internet
De veelheid van informatie
Communicatie in de toekomst

5de leerjaar

Thema 8 Witte duiven
Vormen van geweld: dromen van vrede
Een geweldloze oplossing: fictieve conflictsituaties bespreken

Thema 9 Op ontdekking
De windstreken, magneten en kompas
De landen van de Europese Unie
Een reis uitstippelen door de Europese Unie
De reis voorstellen voor de klas
Een wereldreis voorstellen aan de klas

Thema 10 Baas boven baas
Macht, gezag en leiding geven
Leidersfiguren interviewen
Concrete kennismaking met verkiezingen en democratie
Het leiderschap in de dierenwereld
De perioden van de Europese geschiedenis: synthese

Thema 11 Leren voor later
Informatie over beroepen: interview
Beroepeninfokaart samenstellen
Beroepen rubriceren
Het onderwijs bij ons en in andere landen

Thema 12 Mee met de mode
Kennismaking met verschillende soorten kleding
Kritisch omgaan met het verschijnsel 'mode'
Analyseren van kledingsetiketten: pictogrammen, land van herkomst
De samenstelling van textiel onderzoeken
Geschiedenis: van dierenhuid tot jeansbroek
Een modeshow, een tentoonstelling

Thema 13 Pictogrammen: een kijk op de wereld
Pictogrammen als communicatiemiddel
Pictogrammen als afbakening van de leefwereld

Thema 14 Kijken naar planten en dieren
Leerwandeling: natuurexploratie
Planten: verband tussen kenmerken en leefwijze
Dieren: waarnemingen, verbanden leggen
Identiteitskaart van plant en dier
Kenmerken van planten en dieren ordenen
Indeling van het planten- en dierenrijk

6de leerjaar

Thema 8 Handen uit de mouwen
De Europese geschiedenis van de laatste twee eeuwen
De Verenigde Naties: ontstaan en werking

Thema 9 Durvers
Op ontdekkingsreis door de wereld
Kennismaking met de continenten
Ontdekkingsreizen van vroeger
Experimenten met magneten
Klimaat, flora en fauna in de wereld

Thema 10 Machtig
Het bestuur van België en van de Vlaamse gemeenschap, vroeger en nu
Het bestuur van de Europese Unie
Machtig zijn door de eeuwen heen
Een bezoek aan onze democratische instellingen

Thema 11 Geld
Besteding en gebruik van zakgeld
Een bezoek aan een bankkantoor
De geschiedenis van het geld
Een eenheidsmunt: de euro
Hoe ontstaat de prijs van een product?

Thema 12 Reclame
Reclame kritisch onderzoeken
Reclametechnieken beoordelen
Voor- en nadelen van reclame opsommen
Onderscheid tussen merk en product
Reclameteksten analyseren en ontwerpen
Zelf een reclamespot maken en presenteren

Thema 13 Van schrift tot boek
Het ontstaan van het schrift
De uitvinding van de boekdrukkunst

Thema 14 Een gezonde geest in een gezond lichaam
Vrije tijd en lichaamsbeweging
Geestelijke en lichamelijke gezondheid
Stevig en beweeglijk (skelet en spieren)
Smakelijk en gezond eten (spijsvertering)
Het bloed stroomt (bloedsomloop)
Op adem komen! (ademhaling)

5de leerjaar

Thema 15 Veilig verkeer

Verkeerservaringen i.v.m. veiligheid
Gevaarlijke verkeerssituaties op kaart brengen
Verkeersborden, verkeersregels
Een goed uitgeruste fiets: fietscontrole
Een veilige fietstocht organiseren en uitvoeren
Praktische proeven i.v.m. fietsvaardigheid

Thema 16 Een drama

Verschillende vormen van theater
Zelf een toneelstuk kiezen, inoefenen, opvoeren
Theatervormen in de geschiedenis: van Grieks theater tot Chinese opera
Synthese van het domein 'tijd'

Thema 17 O, zit dat zo?

Groepsopdrachten: hefbomen
Constructies uitvoeren: katrollen en balansen
Experimenten: drijven en zinken
Aggregatietoestanden: vast, vloeibaar, gasvormig
Elektriciteit in huis: eenvoudige proeven

Thema 18 Kijk eens wat ik kan!

Zelf een voorstelling in elkaar steken
Synthese van vaardigheden

Thema 19 Sport en spel

Een reeks spelen in een spelcircuit
Oude spelen, spelen uit andere culturen
Sociale vaardigheden

Thema 20 Terugkijken om dan verder te gaan

Een viering, een terugblik
Gevoelens rond afscheid

6de leerjaar

Thema 15 Meer verkeer!

Techniek van de fiets: kilometerteller, versnelling, fietspomp
Het onderhoud van de fiets
Vervoermiddelen door de eeuwen heen
Het mobiliteitsprobleem onderzoeken
Een grote fietswedstrijd

Thema 16 In de kijker

Natuurkundige proeven i.v.m. het licht
Bouw en werking van het oog, hygiëne
Bewegende beelden: optische toestellen maken als voorloper van de film
De wereld met de ogen van een fototoestel
Synthese van het domein 'tijd'

Thema 17 Natuur en kracht

De verschillende energiebronnen: werking, voor- en nadelen
Zuinig omgaan met energie, milieubeheer
Een energietentoonstelling opzetten

Thema 18 Kijk eens wat ik kan!

Zelf een voorstelling maken, suggesties
Synthese van vaardigheden

Thema 19 Sport en spel

Spelcircuit van allerlei spelvormen
Oude spelen, spelen uit andere culturen
Sociale vaardigheden

Thema 20 Het ga je goed!

Eindviering: afscheid van de basisschool
Gevoelens rond afscheid